

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ - БЛАГОЕВГРАД
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ПО ПСИХОЛОГИЯ

АВТОРЕФЕРАТ
на дисертационен труд на тема:

**„ВЗАИМОВРЪЗКА МЕЖДУ СЕМЕЕН СТАТУС, РОДИТЕЛСКИ
СТИЛОВЕ И АКАДЕМИЧНА УСПЕВАЕМОСТ ПРИ ГРЪЦКИ
УЧЕНИЦИ“**

за присъждане на образователно-квалификационна степен „Доктор“

Област на висше образование: 3. Социални, икономически и правни науки

Професионално направление: 3.2. Психология

Докторска програма: Педагогическа и възрастова психология

Докторант:
Валентина Николаос Мириса

Научен ръководител:
доц. д-р Теодор Гергов

Благоевград, 2026

Дисертационният труд е с общ обем 187 страници и включва увод, три глави, заключение, библиография и приложения. Библиографската справка обхваща 148 литературни източника на гръцки и чужд език. Към труда са приложени 4 приложения, съдържащи използвания изследователски инструментариум.

Изследването е посветено на анализ на взаимовръзките между семейния статус, стиловете на родителство и академичните постижения при ученици в гръцкия образователен контекст.

Теоретичната част представя систематизиран преглед на съвременни психологически и интердисциплинарни концепции, свързани със семейната структура, семейното функциониране, родителските стилове и факторите, влияещи върху училищната успеваемост.

Емпиричната част включва организация, провеждане и статистическа обработка на количествено изследване сред ученици, насочено към проверка на изведените изследователски хипотези.

Публичната защита на дисертационния труд ще се проведе на пред научно жури, определено съгласно изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Съгласно установената процедура материалите по защитата са на разположение в Катедра „Психология“.

I. АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТА

Проблемът за академичните постижения на учениците заема централно място в съвременната педагогическа и възрастова психология, доколкото училищната успеваемост е не само индикатор за овладяване на образователното съдържание, но и предиктор за по-нататъшната образователна и професионална реализация на личността. В условията на динамични социални трансформации, икономическа нестабилност и променящи се семейни структури, изследването на факторите, които влияят върху учебните постижения, придобива особена научна и практическа значимост.

Семейството продължава да бъде първичната социализираща среда, в рамките на която се формират базисни когнитивни, емоционални и поведенчески модели. Промените в съвременните общества – нарастване на броя на непълните семейства, увеличаване на разводите, трансформации в родителските роли и динамика на междуличностните отношения – поставят нови въпроси относно влиянието на семейния статус и качеството на семейното функциониране върху развитието на детето. Особено актуален е въпросът дали самият структурен статус на семейството или по-скоро стилът на родителство и емоционалният климат в семейството имат по-съществено значение за академичните постижения.

В научната литература се открояват различни, понякога противоречиви резултати относно връзката между семейния статус и училищната успеваемост. Част от изследванията подчертават значението на структурните характеристики на семейството, докато други акцентират върху качествените параметри на родителското поведение – степента на подкрепа, контрол, автономия и ангажираност.

Това налага необходимостта от интегративен подход, който да съчетава анализа на семейната структура с изследване на стиловете на

родителство като медиаторен механизъм между семейната среда и учебните резултати.

Актуалността на настоящото изследване се обуславя и от необходимостта от емпирични данни в контекста на гръцката образователна система. Въпреки наличието на международни проучвания, съществува дефицит на систематизирани изследвания, които да разглеждат едновременно семейния статус, родителските стилове и академичните постижения сред гръцки ученици в рамките на единен изследователски модел. Социално-културната специфика на гръцкото общество предполага възможни различия в проявлението на родителските практики и тяхното въздействие върху училищната адаптация.

Научната значимост на дисертационния труд произтича от стремежа да се преодолее фрагментарността в изследванията чрез разработване на концептуална рамка, която да обедини структурните и функционалните характеристики на семейството с психологическите измерения на родителството и техните отражения върху академичните постижения. Практическата значимост е свързана с възможността резултатите да послужат като основа за разработване на програми за психологическа подкрепа, консултиране на родители и превенция на училищна неуспеваемост.

В този смисъл изследването отговаря на съвременните приоритети на педагогическата и възрастовата психология, насочени към разкриване на системните фактори, подпомагащи или възпрепятстващи оптималното развитие на учениците в образователна среда.

II. ОБЕКТ, ПРЕДМЕТ, ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Обект на изследването е семейната среда като фактор за психичното и образователното развитие на учениците в училищна възраст.

Предмет на изследването е връзката между семейния статус, стиловете на родителство и академичните постижения сред гръцки ученици.

Основната цел на проведеното дисертационно изследване е да се установят и анализират взаимовръзките между семейния статус, стиловете на родителство и академичните постижения на учениците, както и да се изясни ролята на родителските стилове като възможен медиаторен фактор между семейната структура и училищната успеваемост.

За постигане на поставената цел са формулирани следните **задачи**:

1) Да се проучат теоретичните концепции и модели за семейството като социална институция.

2) Да се анализира същността на родителството като социокултурен феномен в социологически и психологически теории и да се изяснят концептите за родителския стил на отношения.

3) Да се разгледат особеностите на феномена „академична успеваемост“ и да се открие влиянието на семейното функциониране за разгръщане на академичния потенциал на децата в семейството.

4) Да се изследва взаимовръзката между семеен статус, родителски стил и академична успеваемост на гръцки ученици в гимназиален образователен етап.

5) Да се анализират корелационните зависимости между различията в академичната успеваемост на учениците, семейния статус, родителския стил и моделите на семейно функциониране.

В съответствие с поставената цел и изследователските задачи са формулирани следните хипотези:

Основна хипотеза:

Деца от пълни/непълни семейства, отглеждани от родители, прилагащи авторитетен и авторитарен родителски стил, се отличават с високи нива на академична успеваемост.

От основната хипотеза произтичат следните допълнителни хипотези:

Допълнителна хипотеза 1:

Деца от пълни/непълни семейства, отглеждани от родители, упражняващи пермисивен (либерален) стил на възпитание, се отличават с ниски нива на академична успеваемост.

Допълнителна хипотеза 2:

Деца от непълни семейства, които показват висока академична успеваемост, са отглеждани от родители с високо функциониране, практикуващи авторитетен родителски стил.

Допълнителна хипотеза 3:

Високо-функциониращото пълно/непълно семейство е по-тясно свързано с авторитетния родителски стил, отколкото с неговата структура.

III. МЕТОДОЛОГИЯ И МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Методологическата рамка на изследването се основава на системния и интегративен подход при анализа на взаимовръзките между семейния статус, стиловете на родителство и академичните постижения. Изследването съчетава теоретичен анализ на съществуващи научни концепции с емпирично количествено проучване, насочено към проверка на формулираните хипотези.

Първа глава „Теоретични основи на изследването“ е посветена на теоретичния анализ на основните концепции и изследователски подходи, свързани със семейния статус, стиловете на родителство и академичните постижения в училищна възраст. Теоретичната рамка на изследването е изградена върху интердисциплинарна основа, като обединява психологически, педагогически и социологически перспективи към семейството като социализираща система и среда за развитие.

В първия параграф се разглеждат съвременните разбирания за семейството като динамична социална институция. Анализирани са класически и модерни теоретични подходи, които интерпретират семейството като система от взаимосвързани роли, взаимоотношения и функционални характеристики. Специално внимание се отделя на разграничението между структурни характеристики на семейството (пълно/непълно) и качествени параметри на семейното функциониране. Подчертава се, че формалната структура не изчерпва съдържанието на семейната среда и че психологическият климат, комуникацията и емоционалната подкрепа имат съществено значение за развитието на детето.

В контекста на социалните трансформации се разглеждат промените в семейните модели, нарастването на непълните семейства и въздействието на тези процеси върху детското развитие. Представени са различни изследователски позиции относно влиянието на семейния статус върху когнитивното и академичното развитие, като се открояват както данни за възможни рискове, така и аргументи, че неблагоприятните ефекти не са неизбежни и зависят от нивото на семейно функциониране.

Във втория параграф е анализирана концепцията за стиловете на родителство като психологически механизъм, чрез който семейната среда оказва въздействие върху развитието на детето. Разгледани са основните типологии на родителските стилове, като акцентът е поставен върху авторитетния, авторитарния и пермисивния (либерален) стил. Проследени са техните основни характеристики – степен на контрол, изисквания, емоционална подкрепа, автономия и последователност в поведението. Авторитетният стил е представен като балансиран модел, съчетаващ ясно структурирани изисквания с висока степен на подкрепа и емоционална ангажираност. Авторитарният стил се характеризира с високи изисквания и контрол при ограничена емоционална близост, докато пермисивният

стил се отличава с ниска степен на регулация и структурираност. Теоретичният анализ подчертава, че различните стилове на родителство създават различни условия за развитие на саморегулация, мотивация и учебна ангажираност.

В третия параграф се разглеждат академичните постижения като многофакторен феномен, включващ когнитивни, мотивационни, емоционални и социални компоненти. Представени са основни психологически концепции за учебната мотивация, саморегулацията и ролята на семейната подкрепа в училищната адаптация. Подчертава се, че академичната успеваемост не е единствено резултат от индивидуалните способности на ученика, а се формира в контекста на взаимодействието между личностови и средови фактори.

Особено внимание е отделено на емпиричните изследвания, които анализират връзката между семейния статус, родителските стилове и училищните резултати. Обобщението на научните данни показва наличие на противоречиви резултати относно влиянието на семейната структура, но относително по-консистентни данни за значението на авторитетния стил на родителство като предиктор за по-висока академична успеваемост.

В края на главата се аргументира необходимостта от интегративен модел, който да разглежда семейния статус, семейното функциониране и родителските стилове като взаимосвързани променливи. Подчертава се, че анализът на академичните постижения следва да се осъществява в рамките на системен подход, отчитащ комплексното взаимодействие между структурни и функционални характеристики на семейната среда.

Теоретичният анализ в Първа глава формира концептуалната основа на емпиричното изследване и обосновава формулирането на изследователските хипотези, насочени към изясняване на ролята на родителските стилове и семейното функциониране като посреднически

механизми във връзката между семейния статус и академичните постижения.

Методологичната рамка на изследването е представена във Втора глава. Методическият дизайн е насочен към детайлно проследяване на взаимовръзката между семейния статус, родителските стилове на поведение и академичната успеваемост на децата в контекста на семейното функциониране, с цел да се открият потенциалните механизми, които обясняват визираната асоциация и влияние. Изследването използва смесен подход от количествени и качествени методи:

- Проучване и ранжиране на академичните резултати на учениците (среден успех по изучавани предмети за учебната 2023-2024 година).
- Въпросник за установяване на демографски данни на родителите: пол, възраст, семеен статус, образование.
- Въпросник за измерване на родителските стилове – Parenting Styles and Dimensions Questionnaire - Short Version (PSDQ).
- Въпросник за оценка моделите на функциониране на семейството – Family Assessment Device (FAD)

Резултатите са обработвани с SPSS пакет, като се прилага факторен и регресионен анализ на емпиричните данни и корелационен анализ за проверка на издигнатите хипотези.

Емпиричното изследване е реализирано в две училища в района на Серес, Гърция, в реална образователна среда. В него са включени ученици и техните родители, което позволява съпоставяне на данните за академичната успеваемост с характеристиките на семейната среда, родителския стил и семейното функциониране. Подборът на участниците е осъществен на доброволен принцип при спазване на етичните стандарти за провеждане на психологически изследвания.

При събирането, обработването и представянето на емпиричните данни са съблюдавани принципите на анонимност, конфиденциалност и

защита на личната информация, като получените данни са използвани единствено за целите на настоящото изследване.

Респондентите, включени в изследването се разпределят в две основни групи: Група А – 138 ученици с развитие в норма от седми, осми и девети клас в гимназиален етап на образование и Група Б – техните родители, общо 200 на брой с разнороден семеен статус.

Таблица №1. Разпределение на студентската извадка (Група А)

№	Образователна институция	Общо ученици	7. клас	8. клас	9. клас
1	Първо средно училище, Серес	72	25	24	23
2	Пето средно училище, Серес	66	23	22	21
	Общо	138	48	46	44

Таблица №2. Разпределение на родителската извадка (Група Б)

№	Институция	Клас	Семейство с двама родители	Самотен родител (разведен)	Самотен родител (друго)	Общо родители
1	Първо средно училище	7 клас	9	11	5	34
2	Първо средно училище	8 клас	8	13	3	32
3	Първо средно училище	9 клас	13	8	2	36
4	Пето средно училище	7 клас	8	12	3	31
5	Пето средно училище	8 клас	13	5	4	35
6	Пето средно	9 клас	11	3	7	32

	училище					
		Total	62 x 2 = 124	52	24	200

Организацията на изследването преминава през няколко основни етапа:

Подготвителен етап – теоретичен анализ на научната литература, формулиране на изследователските хипотези и подбор на подходящ изследователски инструментариум.

Диагностичен етап – администриране на въпросниците и събиране на данни относно семейния статус, стиловете на родителство и нивото на семейно функциониране, както и регистриране на академичните постижения на учениците.

Аналитичен етап – статистическа обработка и анализ на емпиричните данни с цел проверка на изследователските хипотези и установяване на значими зависимости между променливите.

Събраните емпирични данни са обработени чрез методи на математико-статистически анализ с цел установяване на статистически значими зависимости между изследваните променливи. Прилагани са описателна статистика, анализ на корелации и сравнителни анализи за проверка на основната и допълнителните хипотези.

IV. РЕЗУЛТАТИ ОТ ЕМПИРИЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

Анализът и интерпретацията на резултатите от изследването са представени в Трета глава.

Изследователската логика е насочена към установяване на взаимовръзките между семейния статус, доминиращия родителски стил, характеристиките на семейното функциониране и академичната успеваемост на учениците.

Получените резултати очертават сложна картина, при която структурата на семейството сама по себе си не се проявява като

достатъчно условие за прогнозиране на академичните постижения. Значително по-съществено се оказва качеството на родителското поведение и начинът, по който функционира семейната система.

1. Родителски стил и семейна структура

Първото направление на емпиричния анализ е насочено към разпределението на родителските стилове и връзката им със семейния статус. Чрез Parenting Styles and Dimensions Questionnaire – Short Version (PSDQ-Short) са диференцирани три основни модела на родителско поведение – авторитетен, авторитарен и пермисивен. От общо 200 изследвани родители 83 се характеризират с авторитетен, 70 с авторитарен, а 47 с пермисивен стил, като авторитетният модел е най-силно представен в извадката.

Таблица №3. Родителски стилове според семеен статус

Семеен статус	Авторитетен	Авторитарен	Пермисивен	Общо
Семейство с двама родители	65	37	22	124
Семейство с един родител (разведен)	13	24	15	52
Семейство с един родител (без друг)	5	9	10	24
Общо	83	70	47	200

Графика №1. Семейно положение на родителя

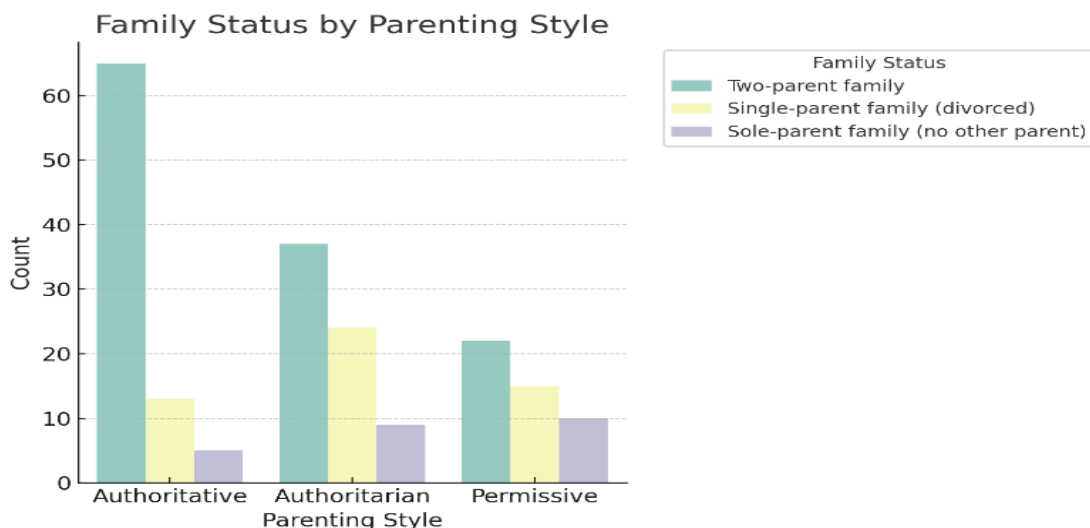
и родителски стил на поведение

$$\chi^2 = 18.03; p = 0.0012$$

Семейният статус е разграничен в три категории – пълно двуродителско семейство; непълно семейство с един родител вследствие на развод; непълно семейство с единствен родител. Съпоставянето с резултатите от PSDQ-Short показва, че авторитетният стил е най-силно представен сред двуродителските семейства, но се установява и при родители от непълни семейства. Авторитарният и пермисивният модел също присъстват при различните категории семеен статус.

Статистическата проверка чрез Chi-square (χ^2) тест установява значима асоциация между семейния статус и доминиращия родителски стил ($\chi^2 = 18.03; p = 0.0012$). Резултатът показва, че разпределението на родителските стилове се различава според семейната структура, но не позволява причинен извод, че семейният статус предопределя определен модел на родителско поведение.

Емпиричните данни очертават важно разграничение между структурните и функционалните характеристики на семейната среда. Една и съща семейна структура може да бъде съчетана с различни модели на родителско поведение, поради което семейният статус и родителският стил следва да се разглеждат като свързани, но невзаимозаменяеми характеристики.

Особено значим е фактът, че авторитетното родителство се установява и в условията на непълна семейна структура. Това не позволява непълното семейство да бъде интерпретирано априори като дисфункционална среда, нито пълното семейство – като автоматична гаранция за оптимално родителско взаимодействие. Полученият резултат обосновава необходимостта семейната структура да се анализира съвместно с качествените характеристики на родителското поведение.

2. Семейен статус, родителски стил и академична успеваемост

Второто направление на анализа проследява взаимовръзките между семейния статус, доминиращия родителски стил и академичната успеваемост. Академичните постижения са определени въз основа на реалните училищни резултати на учениците за учебната 2023-2024 г. и са съпоставени с категориите на семейния статус и установения чрез PSDQ-Short родителски стил.

Резултатите показват, че високата академична успеваемост не е еднозначно свързана със семейната структура. Високи постижения се установяват както при ученици от двуродителски семейства, така и при ученици, живеещи с един родител. Същевременно сред учениците от пълни семейства също се наблюдават случаи на ниска академична успеваемост. Тези данни показват, че наличието на двама родители само по себе си не гарантира високи учебни резултати, както и отсъствието на единия родител не предполага непременно ниска успеваемост.

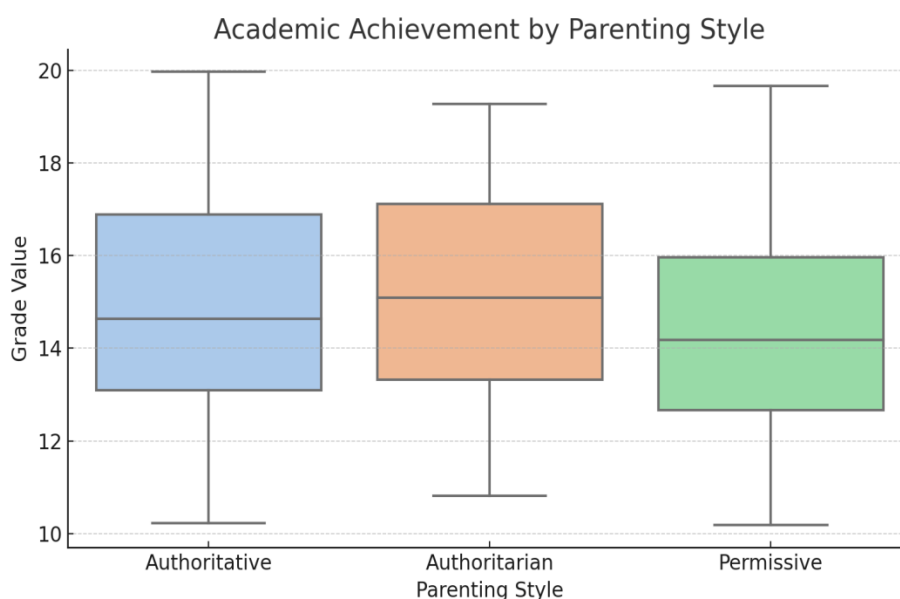
Таблица №4. Сравнение: Структура на семейството
и ниво на успех

Семеен статус	Отличен	Много добър	Добър	Задоволителен	Неуспешен
Семейство с двама	3.2%	38.7%	33.9%	17.7%	6.5%

родители					
Самотен родител (разведен)	15.4%	34.6%	30.8%	7.7%	11.5%
Един родител (без друг родител)	0.0%	41.7%	37.5%	16.7%	4.2%

Съпоставянето с родителския стил очертава по-ясни тенденции. Авторитетният стил се свързва с високи академични постижения както при пълните, така и при непълните семейства. Авторитарният стил също се среща във връзка с висока успеваемост при ученици от пълни семейства, докато при пермисивния стил се наблюдават по-ниски академични резултати независимо от семейната структура.

Графика №2. Академично представяне и стил на родителство

Резултатът относно авторитарния стил изисква по-прецизна интерпретация. Наличието на високи академични постижения при част от учениците с авторитарно родителство се отнася конкретно до учебната успеваемост и не означава, че този модел е функционално равностоеен на

авторитетния. Последващият анализ на семейното функциониране показва съществени различия между двата стила.

В обобщение, резултатите показват, че академичната успеваемост не може да бъде обяснена единствено чрез противопоставянето „пълно – непълно семейство“. Родителският стил се очертава като важна диференцираща характеристика, като най-последователната отрицателна тенденция се установява при пермисивния модел. За определяне на самостоятелния принос на отделните фактори е приложен последващ регресионен анализ.

3. Предиктори на академичната успеваемост

За определяне на самостоятелната предиктивна значимост на изследваните семейни и родителски характеристики е приложен регресионен модел, включващ семейния статус, възрастта и образованието на родителя и родителския стил. Анализът позволява да се установи кои от наблюдаваните зависимости се запазват при едновременното отчитане на останалите фактори.

Резултатите открояват пермисивния родителски стил като единствения статистически значим отрицателен предиктор на академичната успеваемост (коефициент = -0.90; $p < 0.05$). Това потвърждава установената при сравнителния анализ тенденция и показва, че отрицателната му връзка с учебните постижения се запазва и при контролиране на останалите включени в модела характеристики.

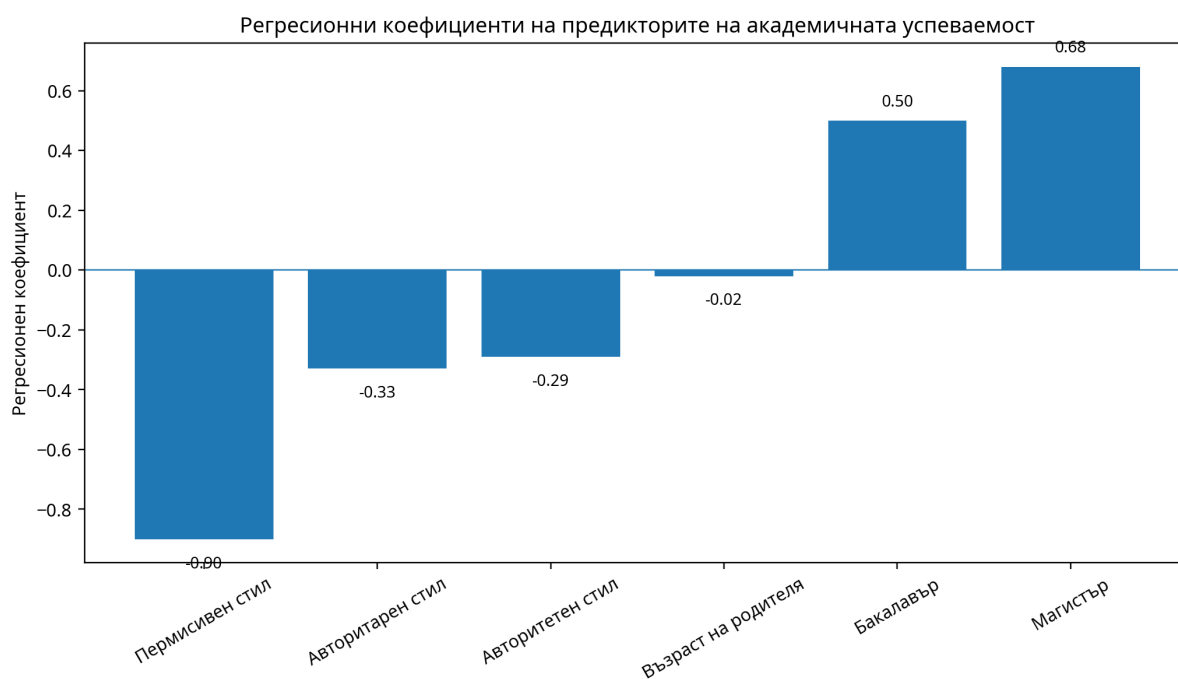
Авторитетният и авторитарният родителски стил не показват самостоятелна статистически значима предиктивна стойност ($p > 0.05$). Такава не се установява и за семейния статус, възрастта и образователното равнище на родителя.

Следователно наблюдаваните при сравнителния анализ различия не във всички случаи се запазват като независими статистически ефекти при едновременното включване на факторите в регресионния модел.

Таблица №5. Регресионен модел за академичната успеваемост

Предиктор	Coef.	p-value	Significance
Стил на родителство: Авторитарен	-0.33	> 0.05	незначителен
Стил на родителство: Авторитетен	-0.29	> 0.05	незначителен
Стил на родителство: Пермисивен	-0.90	< 0.05	значителен
Образование: Бакалавър	+0.50	> 0.05	незначителен
Образование: Магистър	+0.68	> 0.05	незначителен
Възраст на родителя	-0.02	> 0.05	незначителен
Семейство с двама родители	+0,56	> 0.05	незначителен
Семейно положение: Самотен родител	-0.15	> 0.05	незначителен
Семейно положение: Самотен родител	+0.58	> 0.05	незначителен

Диаграма №1 „Регресионни коефициенти на предикторите на академичната успеваемост“

Забележка. Единствено пермисивният родителски стил е статистически значим отрицателен предиктор на академичната успеваемост (коефициент = -0.90 ; $p < 0.05$).

Получените резултати показват, че формалната семейна структура сама по себе си не е достатъчна за прогнозиране на академичната

успеваемост в изследваната извадка. Същевременно конкретна характеристика на родителското взаимодействие – пермисивният стил – се свързва устойчиво с по-ниски академични постижения. Този резултат не доказва причинна връзка, а статистически значима предиктивна зависимост в рамките на приложения модел.

В обобщение, регресионният анализ измества аналитичния акцент от формалната структура на семейството към характеристиките на родителското поведение, без да редуцира академичната успеваемост до действието на един фактор. Резултатите подкрепят разбирането ѝ като многофакторно обусловен резултат, при който пермисивният родителски стил се откроява като най-ясния отрицателен предиктор сред включените в модела променливи.

4. Родителски стил и семейно функциониране

Следващото направление на анализа е насочено към връзката между родителския стил и качеството на семейното функциониране, оценено чрез Family Assessment Device (FAD). Анализирани са седем измерения на семейната система: решаване на проблеми, комуникация, роли, емоционална отзивчивост, емоционална ангажираност, поведенчески контрол и общо семейно функциониране. При интерпретацията на FAD по-ниските стойности означават по-благоприятно семейно функциониране.

Регресионният анализ на стойностите по FAD за различните комбинации между семейния статус и родителския стил очертава устойчива диференциация между трите модела на родителско поведение. Резултатите от регресионния модел показват, че авторитетният родителски стил се свързва с по-благоприятни стойности по измеренията на FAD, докато авторитарният стил се асоциира с по-неблагоприятен профил на семейно функциониране. Пермисивният стил заема междинна позиция.

Тази закономерност се установява при различните категории семеен статус.

Таблица №6. FAD – Анализ на стойностите, оценени чрез регресионния модел

Скала на FAD	Семеен статус	Родителски стил	Моделно оценени стойности
Решаване на проблеми	Семейство с двама родители	Авторитетен	1.78
Решаване на проблеми	Семейство с двама родители	Авторитарен	2.41
Решаване на проблеми	Семейство с един родител (разведено)	Пермисивен	2.21
Решаване на проблеми	Семейство с един родител (разведено)	Авторитетен	1.92
Решаване на проблеми	Семейство с един родител	Авторитарен	2.55
Решаване на проблеми	Семейство с един родител	Пермисивен	2.35
Решаване на проблеми	Семейство с двама родители	Авторитетен	1.82
Решаване на проблеми	Семейство с двама родители	Авторитарен	2.45
Решаване на проблеми	Семейство с двама родители	Пермисивен	2.25
Решаване на проблеми	Семейство с един родител (разведено)	Авторитетен	1.76
Комуникация	Семейство с един родител (разведено)	Авторитарен	2.52
Комуникация	Семейство с един родител	Пермисивен	2.25
Комуникация	Семейство с един родител	Авторитетен	1.78
Комуникация	Семейство с двама родители	Авторитарен	2.55
Комуникация	Семейство с двама родители	Пермисивен	2.27
Комуникация	Семейство с един родител (разведено)	Авторитетен	1.58
Комуникация	Семейство с един родител (разведено)	Авторитарен	2.35
Комуникация	Семейство с един родител	Пермисивен	2.07
Комуникация	Семейство с един родител	Авторитетен	1.73
Комуникация	Семейство с двама родители	Авторитарен	2.36
Комуникация	Семейство с двама родители	Пермисивен	2.12
Роли	Семейство с един родител (разведено)	Авторитетен	1.80
Роли	Семейство с един родител (разведено)	Авторитарен	2.43
Роли	Семейство с един родител	Пермисивен	2.19
Роли	Семейство с един родител	Авторитетен	1.84
Роли	Семейство с един родител	Authoritarian	2.47
Роли	Семейство с двама родители	Permissive	2.23
Афективна отзивчивост	Семейство с двама родители	Авторитетен	1.85
Афективна отзивчивост	Семейство с двама родители	Авторитарен	2.43
Афективна отзивчивост	Семейство с един родител (разведено)	Пермисивен	2.22
Афективна отзивчивост	Семейство с един родител (разведено)	Авторитетен	1.85
Афективна отзивчивост	Семейство с един родител	Авторитарен	2.43
Афективна отзивчивост	Семейство с един родител	Пермисивен	2.23

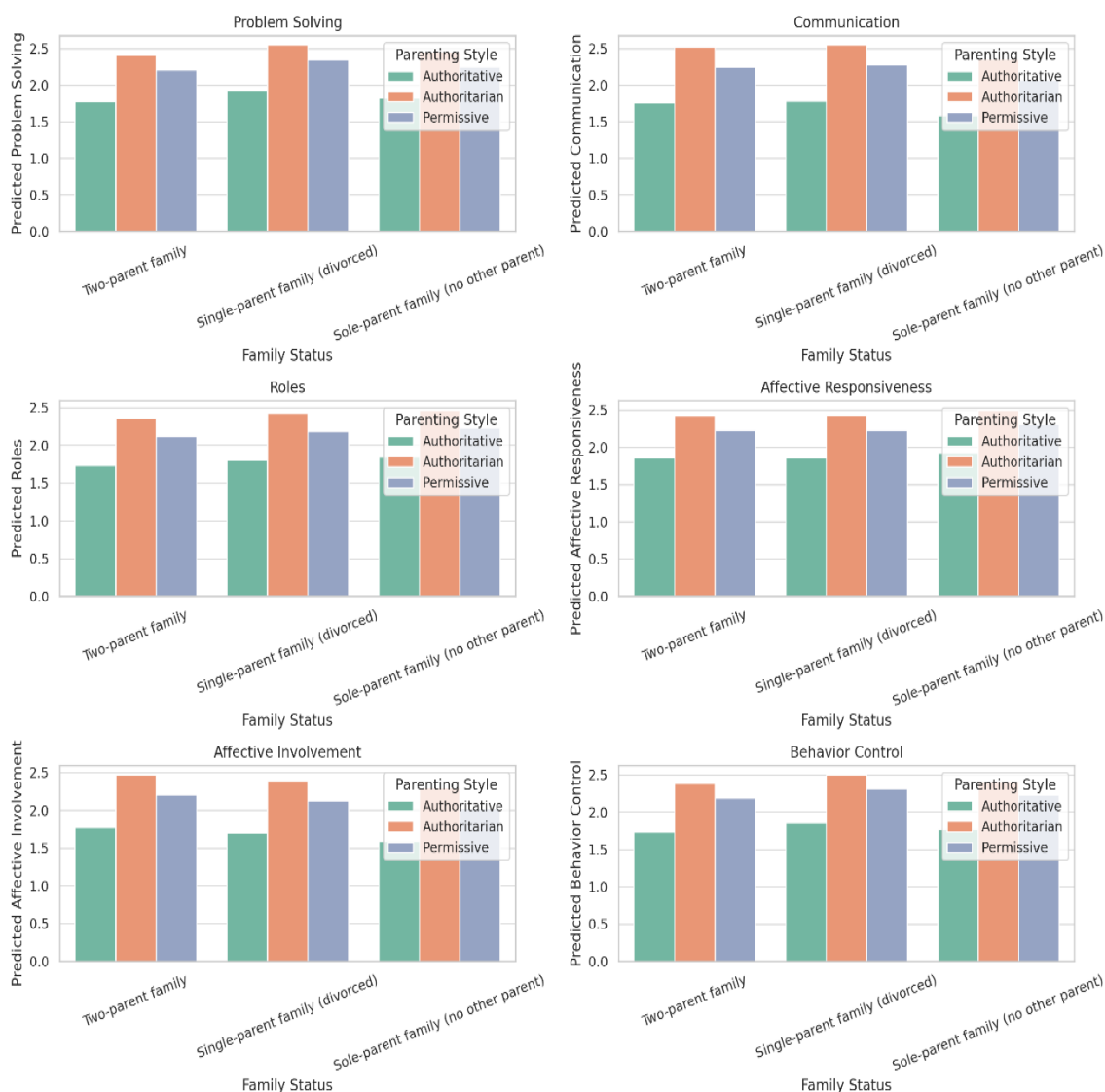
Афективна отзивчивост	Семейство с двама родители	Авторитетен	1.92
Афективна отзивчивост	Семейство с двама родители	Authoritarian	2.50
Афективна отзивчивост	Семейство с двама родители	Permissive	2.30
Афективна отзивчивост	Семейство с един родител (разведено)	Авторитетен	1.77
Афективна отзивчивост	Семейство с един родител (разведено)	Авторитарен	2.47
Афективно участие	Семейство с един родител (разведено)	Пермисивен	2.20
Афективно участие	Семейство с един родител	Авторитетен	1.69
Афективно участие	Семейство с един родител	Авторитарен	2.39
Афективно участие	Семейство с един родител	Пермисивен	2.13
Афективно участие	Семейство с двама родители	Авторитетен	1.59
Афективно участие	Семейство с двама родители	Авторитарен	2.30
Афективно участие	Семейство с един родител (разведено)	Пермисивен	2.03
Контрол на поведението	Семейство с двама родители	Авторитетен	1.73
Контрол на поведението	Семейство с двама родители	Авторитарен	2.38
Контрол на поведението	Семейство с един родител (разведено)	Пермисивен	2.19
Контрол на поведението	Семейство с един родител (разведено)	Авторитетен	1.85
Контрол на поведението	Семейство с един родител	Авторитарен	2.50
Контрол на поведението	Семейство с един родител	Пермисивен	2.31
Контрол на поведението	Семейство с двама родители	Авторитетен	1.76
Контрол на поведението	Семейство с двама родители	Авторитарен	2.41
Контрол на поведението	Семейство с двама родители	Пермисивен	2.22
Контрол на поведението	Семейство с един родител (разведено)	Авторитетен	1.89
Общо функциониране	Семейство с един родител (разведено)	Авторитарен	2.45
Общо функциониране	Семейство с един родител (разведено)	Пермисивен	2.20
Общо функциониране	Семейство с един родител	Авторитетен	1.84
Общо функциониране	Семейство с един родител	Авторитарен	2.40
Общо функциониране	Семейство с един родител	Пермисивен	2.15
Общо функциониране	Семейство с двама родители	Авторитетен	1.96
Общо функциониране	Семейство с двама родители	Авторитарен	2.52
Общо функциониране	Семейство с един родител (разведено)	Пермисивен	2.27

Графика 3. Обобщена комбинирана графика

на модела на влияние на родителския стил и семейния статус

Получените резултати са особено важни при съпоставянето им с академичната успеваемост. Докато при част от учениците с авторитарно родителство се установяват високи учебни постижения, този стил не се свързва с оптимално семейно функциониране, тоест – високата академична успеваемост и благоприятното функциониране на семейната система не следва да се разглеждат като взаимозаменяеми показатели.

В обобщение, авторитетният родителски стил се очертава като моделът, най-последователно свързан с благоприятно семейно функциониране, докато авторитарният е асоцииран с по-неблагоприятен функционален профил.

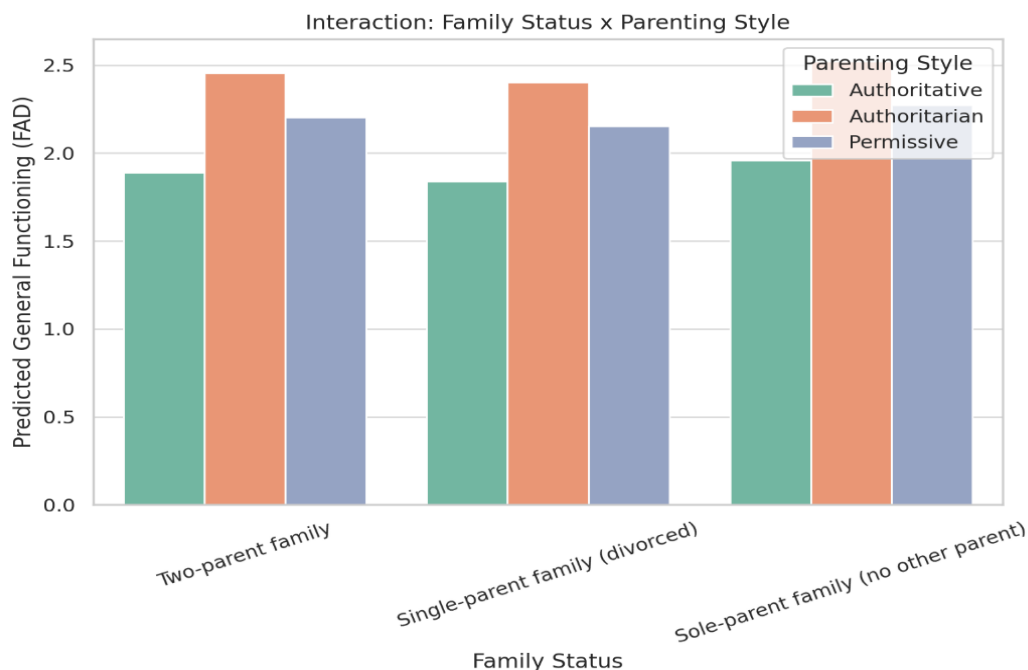
5. Взаимодействие между семейния статус и семейното функциониране

За установяване на относителния принос на семейната структура и родителския стил е приложен регресионен анализ с общото семейно функциониране (General Functioning) като зависима променлива. Резултатите показват, че еднородителските семейства вследствие на развод, както и семействата с единствен родител, се характеризират със статистически значимо по-неблагоприятни показатели в сравнение с двуродителските семейства ($p < 0.05$) при контролиране на останалите фактори.

Наред със семейната структура, съществено значение показва и родителският стил. Авторитарният стил е статистически значимо свързан с по-неблагоприятно общо семейно функциониране в сравнение с авторитетния ($p < 0.01$). При пермисивния стил се наблюдава сходна, но по-слабо изразена тенденция, която не във всички анализи достига статистическа значимост.

Съпоставянето на резултатите показва, че семейният статус има значение за качеството на семейното функциониране, но различията, свързани с родителския стил – особено между авторитетния и авторитарния модел – са по-отчетливи от тези, произтичащи от семейната структура. Това потвърждава необходимостта структурните характеристики на семейството да се разглеждат съвместно с качеството на вътресемейните взаимодействия.

Графика №4. Взаимодействие: Семейен статус x Родителски стил
(Общо функциониране – FAD):

** Забележка. По-ниските резултати по FAD показват по-благоприятно семейно функциониране.*

Особено значим е резултатът при непълните семейства. При тях авторитетният стил се свързва с по-благоприятни показатели на семейното функциониране, което позволява да бъде интерпретиран като потенциален компенсаторен ресурс. Това не означава причинно „неутрализиране“ на ефектите от отсъствието на втори родител, а показва, че при сходна семейна структура различните модели на родителско поведение са свързани с различно качество на семейното функциониране.

В обобщение, резултатите показват, че семейната структура има самостоятелна връзка с общото семейно функциониране, но родителският стил се очертава като по-силно диференциращ фактор. Така непълното семейство не следва да се интерпретира само по себе си като дисфункционална среда; по-информативен е съвместният анализ на семейния статус и качеството на родителското взаимодействие.

6. Проверка на изследователските хипотези

Получените емпирични резултати позволяват проверка на формулираните в изследването основна и допълнителни хипотези чрез съпоставяне на данните за семейния статус, родителския стил, семейното функциониране и академичната успеваемост.

Основната хипотеза получава емпирична подкрепа по отношение на академичната успеваемост. Високи академични резултати се установяват при ученици, чиито родители прилагат както авторитетен, така и авторитарен стил. Анализът на семейното функциониране обаче разграничава съществено двата модела: авторитетният стил се свързва с по-благоприятни стойности по измеренията на FAD, докато авторитарният се асоциира с по-неблагоприятен профил на семейно функциониране. Следователно сходството по отношение на академичните постижения не означава функционална еквивалентност на двата родителски стила.

Допълнителна хипотеза 1 получава емпирична подкрепа. Пермисивният родителски стил се свързва с по-ниска академична успеваемост, като в регресионния модел се откроява като единствения статистически значим отрицателен предиктор на академичните постижения (коефициент = -0.90; $p < 0.05$). По този начин установената при сравнителния анализ тенденция се запазва и при едновременното отчитане на останалите включени в модела характеристики.

Допълнителна хипотеза 2 също получава подкрепа. Резултатите показват, че високите академични постижения са възможни и при ученици от непълни семейства, когато семейната среда се характеризира с авторитетен родителски стил и по-благоприятно функциониране. Този резултат показва, че структурната непълнота на семейството не следва сама по себе си да се интерпретира като достатъчно условие за неблагоприятна академична траектория.

Допълнителна хипотеза 3 се подкрепя от резултатите за семейното функциониране. По-благоприятните показатели по FAD се свързват по-

последователно с авторитетния модел на родителство, като тази закономерност се наблюдава при различните категории семеен статус. Резултатът подкрепя разбирането, че структурните характеристики на семейството следва да бъдат анализирани съвместно с качеството на родителското поведение и вътресемейните взаимодействия.

Обобщение на емпиричните резултати

Цялостният анализ на резултатите показва, че взаимовръзките между семейната структура, родителския стил, семейното функциониране и академичната успеваемост имат комплексен характер и не могат да бъдат обяснени единствено чрез дихотомията „пълно – непълно семейство“. Семейният статус е свързан с определени различия в семейното функциониране, но сам по себе си не показва самостоятелна статистически значима предиктивна стойност за академичната успеваемост в приложния регресионен модел.

Резултатите очертават родителския стил като съществена функционална характеристика на семейната среда. Авторитетният стил се свързва най-последователно с по-благоприятен профил по измеренията на FAD и тази тенденция се наблюдава при различните семейни структури. Това показва, че качеството на родителското взаимодействие не може да бъде изведено непосредствено от формалния състав на семейството – както непълната семейна структура не предполага задължително дисфункционалност, така и наличието на двама родители не гарантира оптимално семейно функциониране.

Особено показателно е разграничението между авторитетния и авторитарния родителски стил. Високи академични резултати се установяват и при двата модела, но анализът на FAD разкрива различен профил на семейно функциониране. Авторитетният стил се асоциира с по-благоприятни показатели, докато авторитарният е свързан с по-

неблагоприятни характеристики на семейните взаимодействия. Следователно академичното постижение не може да бъде използвано като самостоятелен индикатор за качеството на семейното функциониране.

Най-ясна отрицателна връзка с академичните постижения се установява при пермисивния родителски стил, който в регресионния модел се откроява като единствения статистически значим отрицателен предиктор на успеваемостта. Същевременно липсата на самостоятелна статистически значима предиктивна стойност на семейния статус за академичните резултати показва, че структурната характеристика на семейството не е достатъчна за обяснение на индивидуалните различия в училищните постижения.

Резултатите при учениците от непълни семейства имат особено значение за интерпретацията на изследователския проблем. Наличието на високи академични постижения и по-благоприятно семейно функциониране при авторитетен модел на родителство дава основание той да бъде разглеждан като потенциален компенсаторен ресурс в условията на структурна непълнота на семейството. Този извод не предполага причинно компенсиране на отсъствието на втори родител, а показва, че при сходна семейна структура качеството на родителското взаимодействие е свързано със съществени различия във функционирането на семейната система.

В обобщение, емпиричните резултати подкрепят разбирането, че за обяснението на академичната успеваемост е по-информативно съвместното разглеждане на структурните и функционалните характеристики на семейната среда, отколкото изолираната оценка на семейния статус. Семейната структура очертава контекста, но родителският стил и качеството на семейното функциониране диференцират начина, по който този контекст е свързан с академичните постижения на учениците. Така резултатите насочват към интерпретация

на семейството не само като формална структура, а преди всичко като система от отношения, взаимодействия и родителски практики.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящото дисертационно изследване е насочено към един от устойчиво значимите проблеми в психологията на семейството и образованието – взаимовръзката между характеристиките на семейната среда и академичната успеваемост на учениците. Изследователският замисъл изхожда от разбирането, че семейното влияние върху развитието и учебните постижения не може да бъде сведено единствено до формалната структура на семейството. Разграничаването между пълно и непълно семейство предоставя важна информация за социалния контекст на развитието, но не разкрива само по себе си качеството на отношенията, начина на упражняване на родителските функции и общото функциониране на семейната система. Поради това в изследването семейният статус е разгледан във взаимовръзка с родителския стил, семейното функциониране и реалните академични постижения на учениците.

Реализираното емпирично проучване в гръцка училищна среда позволява да се очертае по-диференцирана картина на тези взаимовръзки. Получените резултати показват, че семейната структура има значение, но нейното влияние не може да бъде интерпретирано изолирано от функционалните характеристики на семейството. Различни родителски стилове се установяват както в двуродителските, така и в непълните семейства, което не позволява определен семеен статус автоматично да бъде отъждествяван с конкретен модел на родителско поведение. Установената статистически значима асоциация между семейния статус и родителския стил показва взаимовръзка между двете характеристики, но същевременно разнообразието от родителски модели във всяка от

изследваните семейни категории потвърждава необходимостта те да бъдат разглеждани като свързани, но самостоятелни аналитични измерения.

Резултатите относно академичната успеваемост допълнително проблематизират еднозначното противопоставяне между пълно и непълно семейство. Високи учебни постижения се установяват както при ученици, живеещи с двама родители, така и при ученици от непълни семейства. Наред с това в двуродителските семейства също се наблюдават случаи на по-ниска академична успеваемост. Следователно формалното наличие или отсъствие на втори родител не може да се разглежда като достатъчен показател за очакваното равнище на училищните постижения. Този резултат е съществен, тъй като насочва към необходимостта семейната среда да бъде оценявана не само чрез своята структура, но и чрез качеството на процесите, които протичат в нея.

Особено значение в това отношение придобиват резултатите за родителския стил. Авторитетният модел се свързва с високи академични постижения и едновременно с това с най-благоприятен профил на семейно функциониране. Тази тенденция се наблюдава при различните категории семеен статус и показва устойчивата връзка между авторитетното родителство и по-благоприятните характеристики на семейната система. Съчетаването на изисквания и контрол с емоционална ангажираност, комуникация и подкрепа очертава авторитетния стил като модел, който се асоциира не само с образователните резултати на ученика, но и с качеството на семейното функциониране.

По-различна и особено интересна картина се установява при авторитарния родителски стил. При част от учениците той също се съчетава с висока академична успеваемост, но резултатите по FAD показват по-неблагоприятен профил на семейното функциониране в сравнение с авторитетния модел. Това разграничение има съществено психологическо значение. Високите училищни резултати сами по себе си

не могат да бъдат приемани като достатъчно доказателство за оптимално функциониране на семейната система. Академичният успех може да бъде постигнат при различни модели на родителско въздействие, които обаче не са равностойни по отношение на комуникацията, емоционалните отношения, ролите, поведенческия контрол и общото семейно функциониране. По този начин изследването разграничава образователния резултат от качеството на психологическия контекст, в който този резултат е постигнат.

Пермисивният родителски стил очертава друга значима тенденция. Именно той се установява като единствения статистически значим отрицателен предиктор на академичната успеваемост сред включените в регресионния модел характеристики. Отрицателната му предиктивна връзка се запазва при едновременното отчитане на семейния статус, възрастта и образованието на родителя и останалите родителски стилове. Този резултат придава допълнителна тежест на извода, че конкретните характеристики на родителското поведение могат да бъдат по-информативни за разбирането на различията в академичните постижения от формалната семейна структура сама по себе си.

Съществено място в интерпретацията на резултатите заема семейното функциониране. Данните от FAD показват различни функционални профили в зависимост от съчетанието между семейния статус и родителския стил. Авторитетният модел последователно се свързва с по-благоприятни стойности в изследваните измерения на семейното функциониране, авторитарният – с по-неблагоприятни, а пермисивният заема по-скоро междинна позиция. Тази закономерност показва, че разбирането на семейството като развиваща среда изисква внимание към неговата вътрешна организация, а не само към формалния му състав.

Особено важни са резултатите при непълните семейства. Установяването на високи академични постижения и благоприятни показатели на семейно функциониране при част от учениците от тези семейства, когато е налице авторитетен модел на родителство, не подкрепя еднозначното им разглеждане като дефицитна или по необходимост рискова среда. В рамките на получените данни авторитетното родителство може предпазливо да бъде интерпретирано като потенциален компенсаторен ресурс, свързан с по-благоприятно функциониране при структурна непълнота на семейството. Подобна интерпретация не означава, че родителският стил причинно неутрализира възможните трудности, произтичащи от отсъствието на втори родител. Тя показва, че една и съща структурна характеристика може да бъде съчетана с различно качество на семейните взаимодействия и съответно – с различни образователни резултати.

В този смисъл резултатите насочват към преосмисляне на традиционното разбиране за семейния статус като самостоятелен индикатор за образователен или психологически риск. Категорията „непълно семейство“ описва структура, но не описва автоматично качеството на отношенията в тази структура. Аналогично, категорията „пълно семейство“ не съдържа сама по себе си информация за начина на комуникация, емоционалната ангажираност, разпределението на ролите или характера на родителското поведение. Оттук следва, че оценката на семейната среда би била по-прецизна, когато структурните характеристики се съчетават с информация за нейното реално функциониране.

Този извод има непосредствено практическо значение за училищната и консултативната практика. При идентифициране на ученици в риск от по-ниска академична успеваемост семейният статус не следва да бъде използван като самостоятелен критерий. По-информативна

би била комплексната оценка, включваща особеностите на родителското поведение, качеството на комуникацията, емоционалната ангажираност, организацията на семейните роли и общото функциониране на семейната система. Подобен подход би ограничил риска от стигматизиращо отношение към учениците от непълни семейства и би насочил психологическата и педагогическата подкрепа към действително установените рискови и защитни характеристики на семейната среда.

Практическа стойност има и съвместното използване на PSDQ-Short и FAD в изследваната гръцка училищна среда. Двата инструмента позволяват семейната среда да бъде разглеждана от взаимно допълващи се перспективи – чрез характеристиките на родителския стил и чрез функционирането на семейната система. Съпоставянето на получените чрез тях резултати с реалните училищни постижения разширява възможностите за комплексно идентифициране на семейни характеристики, свързани с академичната адаптация на учениците.

Получените резултати следва да бъдат интерпретирани и с оглед на ограниченията на изследването. Емпиричните данни са получени в конкретна гръцка училищна среда и поради това тяхното обобщаване към по-широки популации изисква предпазливост. Неексперименталният характер на изследователския дизайн позволява установяване на статистически асоциации и предиктивни зависимости, но не и извеждане на еднозначни причинно-следствени отношения. Част от информацията за семейната среда се основава на стандартизирани самооценъчни инструменти, което също следва да бъде отчитано при интерпретацията. Бъдещи изследвания с по-големи и разнообразни извадки, включване на допълнителни източници на информация и лонгитюдно проследяване биха позволили по-прецизно изследване на динамиката между семейното функциониране, родителското поведение и академичното развитие.

Независимо от тези ограничения, проведеното изследване позволява да се направи важен обобщаващ извод: семейната структура има значение, но не е достатъчна, за да обясни нито качеството на семейното функциониране, нито академичните постижения на учениците. Пълното разбиране на тези процеси изисква съвместно отчитане на структурните и функционалните характеристики на семейната среда. Родителският стил, качеството на семейните взаимодействия и общото функциониране на семейството придават психологическо съдържание на структурния контекст, в който се развива ученикът.

В този смисъл основният извод на дисертационното изследване надхвърля противопоставянето между „пълно“ и „непълно“ семейство. Семейството следва да бъде разбирано не само чрез това кой присъства в неговата структура, а чрез начина, по който отношенията в нея функционират. Именно съвместното разглеждане на семейния статус, родителския стил и качеството на семейното функциониране предоставя по-нюансирана основа за разбиране на академичната успеваемост и за планиране на адекватна психологическа, педагогическа и семейно-консултативна подкрепа.

ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

Научни приноси

1. Чрез сравнителен, корелационен и регресионен анализ е установено, че родителският стил има по-голямо обяснително значение за семейното функциониране и академичния успех, отколкото самата семейна структура. Авторитетният родителски стил е свързан с по-благоприятно семейно функциониране и по-високи академични постижения.

2. Интегриран анализ на семейния статус, резултатите от PSDQ-Short и FAD, както и академичните постижения, предостави емпирични доказателства, че качеството на семейните взаимодействия може да играе компенсаторна роля сред учениците от семейства с един родител. Това откритие подкрепя разбирането на академичните постижения като резултат от взаимодействието между структурните и функционалните характеристики на семейната среда.

Приложни приноси

3. Приложението и статистическото изследване на PSDQ-Short и FAD потвърдиха тяхната приложимост за цялостна оценка на родителските стилове и семейното функциониране в гръцкия училищен контекст, изследван в изследването. Тяхното комбинирано използване позволява идентифицирането и диференцирането на семейно свързани фактори, свързани с академичните постижения на учениците.

4. Въз основа на установените чрез многовариантен анализ взаимовръзки бяха идентифицирани рискови и защитни конфигурации на семейната среда, които могат да бъдат приложени за идентифициране на ученици в риск от по-ниски академични постижения и за планиране на образователна и семейно-консултантска подкрепа.

НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

**1. PARENTING STYLES AND ACADEMIC ACHIEVEMENT:
DYNAMICS OF INFLUENCE IN THE CONTEXT OF PSYCHOSOCIAL
DEVELOPMENT**

**2. FAMILY DYNAMICS FOR THE PSYCHOSOCIAL AND
ACADEMIC ADAPTATION OF ADOLESCENTS**

**3. SYMPTOMATOLOGY AND TREATMENT OF CHILDREN
WITH BIPOLAR DISORDER**

**4. ACADEMIC ACHIEVEMENT AS A PSYCHOLOGICAL AND
SOCIAL CATEGORY: TOWARDS A SYNTHETIC DEFINITION**

SOUTH-WEST UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI" - BLAGOEVGRAD

FACULTY OF PHILOSOPHY

DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY

ABSTRACT OF A DOCTORAL DISSERTATION

**RELATIONSHIP BETWEEN FAMILY STATUS,
PARENTING STYLES AND ACADEMIC ACHIEVEMENT
AMONG GREEK STUDENTS**

For the award of the educational and qualification degree "Doctor".

Field of higher education 3. Social, economic and legal sciences

Professional field 3.2. Psychology

Doctoral program: Pedagogical and age psychology

PhD student:

**VALENTINA NIKOLAOS MYRISSA
GERGOV**

Scientific supervisor:

ASSOC. PROF. DR. TEODOR

Blagoevgrad, 2026

The dissertation has a total volume of 187 pages and includes an introduction, three chapters, a conclusion, a bibliography and appendices. The bibliographic reference includes 148 literary sources in Greek and foreign languages. 4 appendices containing the research tools used are attached to the work.

The study is dedicated to an analysis of the interrelationships between family status, parenting styles and academic achievement in students in the Greek educational context.

The theoretical part presents a systematic review of contemporary psychological and interdisciplinary concepts related to family structure, family functioning, parenting styles and factors influencing school success.

The empirical part includes the organization, conduct and statistical processing of a quantitative study among students aimed at testing the derived research hypotheses.

The public defense of the dissertation will be held on before a scientific jury, determined in accordance with the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria.

According to the established procedure, the defense materials are available at the Department of Psychology.

I. RELEVANCE OF THE TOPIC

The problem of students' academic achievements occupies a central place in modern pedagogical and age psychology, since school success is not only an indicator of mastering the educational content, but also a predictor of the further educational and professional realization of the personality. In conditions of dynamic social transformations, economic instability and changing family structures, the study of factors that influence academic achievements acquires particular scientific and practical significance.

The family continues to be the primary socializing environment, within which basic cognitive, emotional and behavioral models are formed. Changes in modern societies - an increase in the number of single-parent families, an increase in divorces, transformations in parental roles and the dynamics of interpersonal relationships - raise new questions about the influence of family status and the quality of family functioning on the development of the child. The question of whether the structural status of the family itself or rather the parenting style and the emotional climate in the family are more significant for academic achievement is particularly relevant.

The scientific literature highlights various, sometimes contradictory results regarding the relationship between family status and school performance. Some studies emphasize the importance of the structural characteristics of the family, while others emphasize the qualitative parameters of parental behavior - the degree of support, control, autonomy and commitment.

This necessitates the need for an integrative approach that combines the analysis of family structure with the study of parenting styles as a mediating mechanism between the family environment and academic performance.

The relevance of this dissertation research is also determined by the need for empirical data in the context of the Greek education system. Despite the existence of international studies, there is a lack of systematized research that

simultaneously examines family status, parenting styles and academic achievement among Greek students within a single research model. The socio-cultural specificity of Greek society suggests possible differences in the manifestation of parenting practices and their impact on school adaptation.

The scientific significance of the dissertation work stems from the desire to overcome the fragmentation in research by developing a conceptual framework that would unite the structural and functional characteristics of the family with the psychological dimensions of parenting and their reflections on academic achievement. The practical significance is related to the possibility that the results can serve as a basis for developing programs for psychological support, parental counseling and prevention of school failure.

In this sense, the study responds to the contemporary priorities of pedagogical and age psychology, aimed at revealing the systemic factors that support or hinder the optimal development of students in an educational environment.

II. OBJECT, SUBJECT, PURPOSE AND TASK OF THE RESEARCH

The object of the study is the family environment as a factor in the mental and educational development of school-age students. The subject of the study is the relationship between family status, parenting styles and academic achievement among Greek students.

The main objective of the study is to establish and analyze the interrelationships between family status, parenting styles and academic achievement of students, as well as to clarify the role of parenting styles as a possible mediating factor between family structure and school achievement.

To achieve the set goal, the following **tasks have been formulated:**

1) To study the theoretical concepts and models of the family as a social institution.

2) To analyze the essence of parenting as a sociocultural phenomenon in sociological and psychological theories and to clarify the concepts of parental relationship style.

3) To examine the features of the phenomenon of "academic achievement" and to highlight the influence of family functioning on the development of the academic potential of children in the family.

4) To investigate the relationship between family status, parenting style and academic achievement of Greek students in high school.

5) To analyze the correlations between differences in students' academic achievement, family status, parenting style and family functioning models.

In accordance with the set goal and research tasks, the following hypotheses have been formulated:

Main hypothesis:

Children from single-parent/single-parent families raised by parents applying authoritative and authoritarian parenting styles are distinguished by high levels of academic achievement.

The following additional hypotheses arise from the main hypothesis:

Additional hypothesis 1:

Children from single-parent/single-parent families raised by parents exercising permissive (liberal) parenting styles are distinguished by low levels of academic achievement.

Additional Hypothesis 2:

Children from single-parent families who show high academic achievement are raised by high-functioning parents practicing an authoritative parenting style.

Additional Hypothesis 3:

High-functioning single-parent families are more closely related to authoritative parenting style than to their structure.

III. RESEARCH METHODOLOGY AND METHODS

The methodological framework of the study is based on a systematic and integrative approach to the analysis of the relationships between family status, parenting styles and academic achievement. The study combines a theoretical analysis of existing scientific concepts with an empirical quantitative study aimed at testing the formulated hypotheses.

The first chapter, “Theoretical Foundations of the Study”, is devoted to the theoretical analysis of the main concepts and research approaches related to family status, parenting styles and academic achievement at school age. The theoretical framework of the study is built on an interdisciplinary basis, uniting psychological, pedagogical and sociological perspectives on the family as a socializing system and a development environment.

The first paragraph examines contemporary understandings of the family as a dynamic social institution. Classical and modern theoretical approaches that interpret the family as a system of interconnected roles, relationships and functional characteristics are analyzed. Special attention is paid to the distinction between structural characteristics of the family (complete/incomplete) and qualitative parameters of family functioning. It is emphasized that the formal structure does not exhaust the content of the family environment and that the psychological climate, communication and emotional support are of essential importance for the development of the child.

In the context of social transformations, changes in family models, the growth of single-parent families and the impact of these processes on child development are examined. Different research positions are presented regarding the influence of family status on cognitive and academic development, highlighting both data on possible risks and arguments that adverse effects are not inevitable and depend on the level of family functioning.

The second paragraph analyzes the concept of parenting styles as a psychological mechanism through which the family environment influences the development of the child. The main typologies of parenting styles are examined, with emphasis on the authoritative, authoritarian and permissive (liberal) styles. Their main characteristics are traced - degree of control, demands, emotional support, autonomy and consistency in behavior. The authoritative style is presented as a balanced model, combining clearly structured requirements with a high degree of support and emotional engagement. The authoritarian style is characterized by high demands and control with limited emotional closeness, while the permissive style is distinguished by a low degree of regulation and structure. The theoretical analysis emphasizes that different parenting styles create different conditions for the development of self-regulation, motivation and learning engagement. The third paragraph examines academic achievement as a multifactorial phenomenon, including cognitive, motivational, emotional and social components. Basic psychological concepts of learning motivation, self-regulation and the role of family support in school adaptation are presented. It is emphasized that academic success is not solely the result of the individual abilities of the student, but is formed in the context of the interaction between personal and environmental factors.

Particular attention is paid to empirical studies that analyze the relationship between family status, parenting styles and school results. The summary of scientific data shows the presence of contradictory results regarding the influence of family structure, but relatively more consistent data on the

importance of the authoritative parenting style as a predictor of higher academic success.

At the end of the chapter, the need for an integrative model that considers family status, family functioning and parenting styles as interrelated variables is argued. It is emphasized that the analysis of academic achievements should be carried out within the framework of a systemic approach, taking into account the complex interaction between structural and functional characteristics of the family environment.

The theoretical analysis in Chapter One forms the conceptual basis of the empirical study and justifies the formulation of the research hypotheses aimed at clarifying the role of parenting styles and family functioning as mediating mechanisms in the relationship between family status and academic achievement.

The methodological framework of the study is presented in Chapter Two.

The methodological design is aimed at detailed tracking of the relationship between family status, parental behavioral styles and children's academic success in the context of family functioning, in order to identify potential mechanisms that explain the targeted association and influence. The study uses a mixed approach of quantitative and qualitative methods:

- Study and ranking of students' academic results (average performance in studied subjects for the 2023-2024 school year).
- Questionnaire to establish demographic data of parents: gender, age, family status, education.
- Questionnaire for measuring parenting styles - Parenting Styles and Dimensions Questionnaire - Short Version (PSDQ).
- Questionnaire for assessing family functioning models - Family Assessment Device (FAD)

The results were processed with the SPSS package, applying factor and regression analysis of the empirical data and correlation analysis to test the hypotheses raised.

The empirical study was conducted in two schools in the region of Serres, Greece, in a real educational environment. It included students and their parents, which allowed for a comparison of data on academic success with the characteristics of the family environment, parenting style and family functioning. The selection of participants was carried out on a voluntary basis in compliance with the ethical standards for conducting psychological research.

The principles of anonymity, confidentiality and protection of personal information were observed in the collection, processing and presentation of the empirical data, and the data obtained were used solely for the purposes of this study.

The respondents included in the study were divided into two main groups: Group A – 138 students with normal development from the seventh, eighth and ninth grades of high school education and Group B – their parents, a total of 200 with diverse family status.

Table №1. Distribution of the student sample (Group A)

№	Educational Institution	Total Students	7th Grade	8th Grade	9th Grade
1	1st Secondary School, Serres	72	25	24	23
2	5th Secondary School, Serres	66	23	22	21
	Total	138	48	46	44

Table №2. Distribution of the parental sample (Group B)

№	Institution	Grade	Two-Parent Family	Single Parent (Divorced)	Single Parent (Other)	Total Parents
1	1st	7th	9	11	5	34

	Secondary School	Grade				
2	1st Secondary School	8th Grade	8	13	3	32
3	1st Secondary School	9th Grade	13	8	2	36
4	5th Secondary School	7th Grade	8	12	3	31
5	5th Secondary School	8th Grade	13	5	4	35
6	5th Secondary School	9th Grade	11	3	7	32
		Total	62 x 2 = 124	52	24	200

The organization of the study goes through several main stages:

Preparatory stage – theoretical analysis of the scientific literature, formulation of research hypotheses and selection of appropriate research tools.

Diagnostic stage – administration of questionnaires and collection of data on family status, parenting styles and the level of family functioning, as well as registration of students' academic achievements.

Analytical stage – statistical processing and analysis of empirical data in order to verify the research hypotheses and establish significant dependencies between the variables.

The collected empirical data were processed using methods of mathematical and statistical analysis in order to establish statistically significant dependencies between the studied variables. Descriptive statistics, correlation analysis and comparative analyses were applied to verify the main and additional hypotheses.

IV. RESULTS OF THE EMPIRICAL RESEARCH

The analysis and interpretation of the results of the study are presented in Chapter Three.

The research logic is aimed at establishing the relationships between family status, dominant parenting style, characteristics of family functioning and students' academic success.

The results obtained outline a complex picture in which family structure in itself does not appear to be a sufficient condition for predicting academic achievement. The quality of parental behavior and the way in which the family system functions are much more significant.

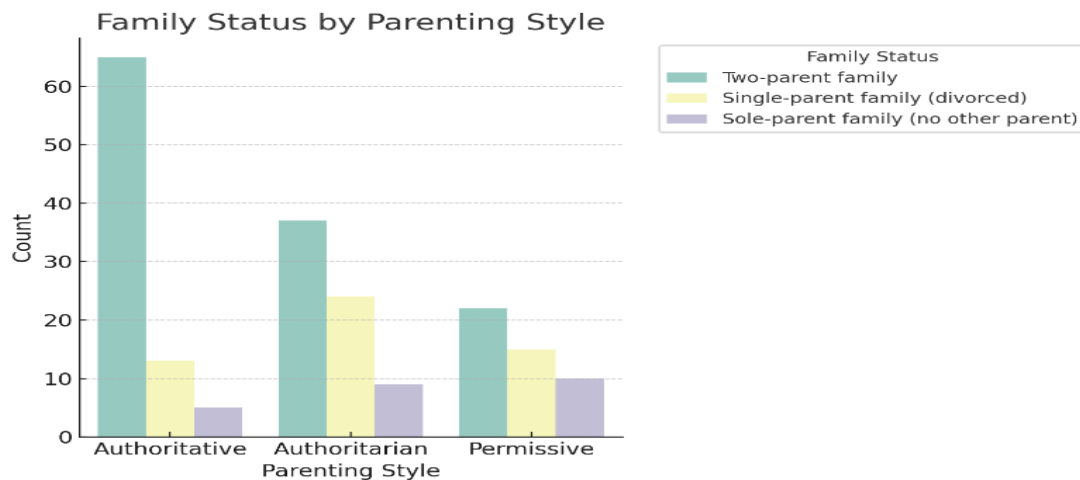
1. Parenting style and family structure

The first direction of the empirical analysis is aimed at the distribution of parenting styles and their relationship with family status. The Parenting Styles and Dimensions Questionnaire – Short Version (PSDQ-Short) differentiated three main models of parental behavior – authoritative, authoritarian and permissive. Out of a total of 200 parents studied, 83 were characterized by an authoritative style, 70 by an authoritarian one, and 47 by a permissive one, with the authoritative model being the most strongly represented in the sample.

Table №3. „Parenting styles by marital status“

Family Status	Authoritative	Authoritarian	Permissive	Total
Two-parent family	65	37	22	124
Single-parent family (divorced)	13	24	15	52
Sole-parent family (no other)	5	9	10	24
Total	83	70	47	200

Graph No1. Parent's marital status and parental style of behavior

$$\chi^2 = 18.03; p = 0.0012$$

Family status is divided into three categories – complete two-parent family; incomplete family with one parent due to divorce; incomplete family with one parent. Comparison with the PSDQ-Short results shows that the authoritative style is most strongly represented among two-parent families, but it is also found in parents from incomplete families. The authoritarian and permissive models are also present in the different categories of family status.

Statistical testing using the Chi-square (χ^2) test establishes a significant association between family status and dominant parenting style ($\chi^2 = 18.03$; $p = 0.0012$). The result shows that the distribution of parenting styles differs according to family structure, but does not allow a causal conclusion that family status predetermines a certain model of parenting behavior.

The empirical data outline an important distinction between the structural and functional characteristics of the family environment. The same family structure can be combined with different models of parental behavior, therefore family status and parenting style should be considered as related but not interchangeable characteristics.

Of particular importance is the fact that authoritative parenting is also established in the conditions of an incomplete family structure. This does not allow the incomplete family to be interpreted a priori as a dysfunctional environment, nor the complete family – as an automatic guarantee of optimal

parental interaction. The obtained result justifies the need to analyze family structure together with the qualitative characteristics of parental behavior.

2. Family status, parenting style and academic success

The second strand of the analysis traces the relationships between family status, dominant parenting style, and academic achievement. Academic achievement was determined based on students' actual school results for the 2023-2024 school year and was compared with the categories of family status and parenting style determined through the PSDQ-Short.

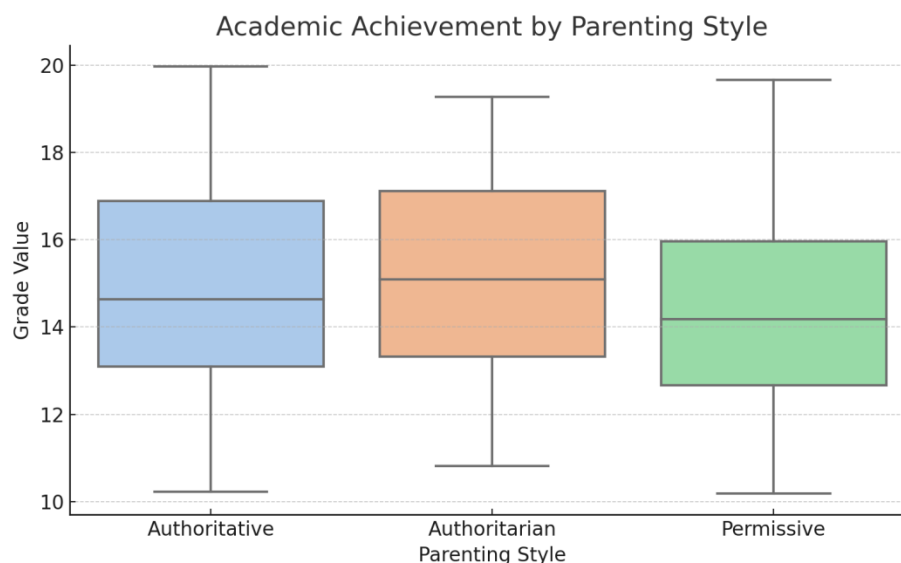
The results show that high academic achievement is not uniquely related to family structure. High achievement is found in both students from two-parent families and students living with one parent. At the same time, cases of low academic achievement are also observed among students from complete families. These data show that the presence of two parents in itself does not guarantee high academic results, and the absence of one parent does not necessarily imply low achievement.

Table №4. Comparison: Family structure and level of success

Family Status	Excellent	Very Good	Good	Fair	Fail
Two-parent family	3.2%	38.7%	33.9%	17.7%	6.5%
Single-parent (divorced)	15.4%	34.6%	30.8%	7.7%	11.5%
Sole-parent (no other parent)	0.0%	41.7%	37.5%	16.7%	4.2%

Comparison with parenting style reveals clearer trends. Authoritarian style is associated with high academic achievement in both single-parent and full-parent families. Authoritarian style is also associated with high academic achievement in full-parent families, while permissive style is associated with lower academic achievement regardless of family structure.

Graph №2. Academic Performance and Parenting Style

The result regarding the authoritarian style requires a more precise interpretation. The presence of high academic achievement in some students with authoritarian parenting refers specifically to academic success and does not mean that this model is functionally equivalent to the authoritative one. The subsequent analysis of family functioning shows significant differences between the two styles.

In summary, the results show that academic success cannot be explained solely by the opposition “complete – incomplete family”. Parenting style emerges as an important differentiating characteristic, with the most consistent negative trend being found in the permissive model. A subsequent regression analysis was applied to determine the independent contribution of the individual factors.

3. Predictors of academic success

To determine the independent predictive significance of the studied family and parental characteristics, a regression model was applied, including family status, age and education of the parent and parenting style. The analysis allows to establish which of the observed dependencies are preserved when the other factors are simultaneously taken into account.

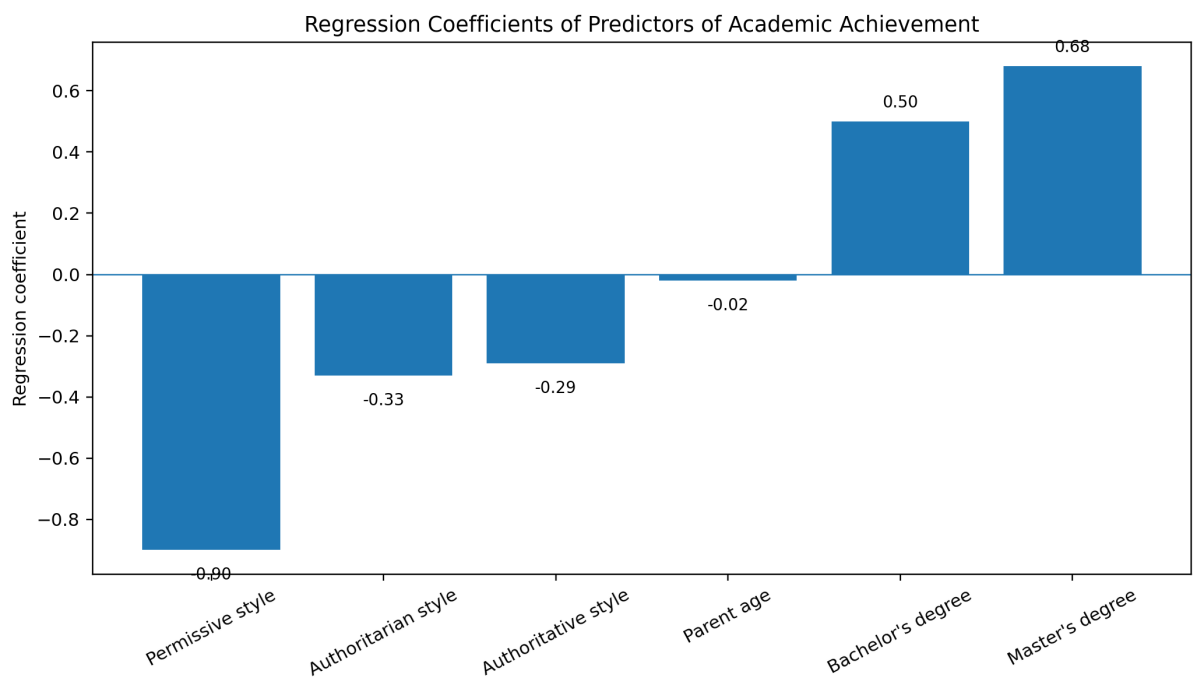
The results highlight the permissive parenting style as the only statistically significant negative predictor of academic success (coefficient = -0.90; $p < 0.05$). This confirms the trend established in the comparative analysis and shows that its negative relationship with academic achievement is preserved even when controlling for the other characteristics included in the model.

The authoritative and authoritarian parenting styles do not show an independent statistically significant predictive value ($p > 0.05$). Such is not established for family status, age and educational level of the parent. Therefore, the differences observed in the comparative analysis do not in all cases remain as independent statistical effects when the factors are simultaneously included in the regression model.

Table №5. Regression model

Predictor	Coef.	p-value	Significance
Parenting Style: Authoritarian	-0.33	> 0.05	insignificant
Parenting Style: Authoritative	-0.29	> 0.05	insignificant
Parenting Style: Permissive	-0.90	< 0.05	significant
Education: Bachelor	+0.50	> 0.05	insignificant
Education: Master	+0.68	> 0.05	insignificant
Parent Age	-0.02	> 0.05	insignificant
Two-parent family	+ 0,56	> 0.05	insignificant
Family Status: Sole-parent	-0.15	> 0.05	insignificant
Family Status: Single-parent	+0.58	> 0.05	insignificant

Diagram №1 "Regression coefficients of predictors of academic success"

Note. The permissive parenting style is the only statistically significant negative predictor of academic achievement (coefficient = -0.90; $p < 0.05$).

The results obtained show that formal family structure alone is not sufficient to predict academic success in the studied sample. At the same time, a specific characteristic of parental interaction – permissive style – is consistently associated with lower academic achievement. This result does not prove a causal relationship, but a statistically significant predictive relationship within the applied model.

In summary, the regression analysis shifts the analytical emphasis from formal family structure to characteristics of parental behavior, without reducing academic success to the action of a single factor. The results support its understanding as a multifactorial outcome, in which permissive parenting style stands out as the clearest negative predictor among the variables included in the model.

4. Parenting style and family functioning

The next direction of the analysis is focused on the relationship between parenting style and the quality of family functioning, assessed by the Family Assessment Device (FAD). Seven dimensions of the family system were analyzed: problem solving, communication, roles, emotional responsiveness, emotional involvement, behavioral control and general family functioning. In the interpretation of FAD, lower values mean more favorable family functioning.

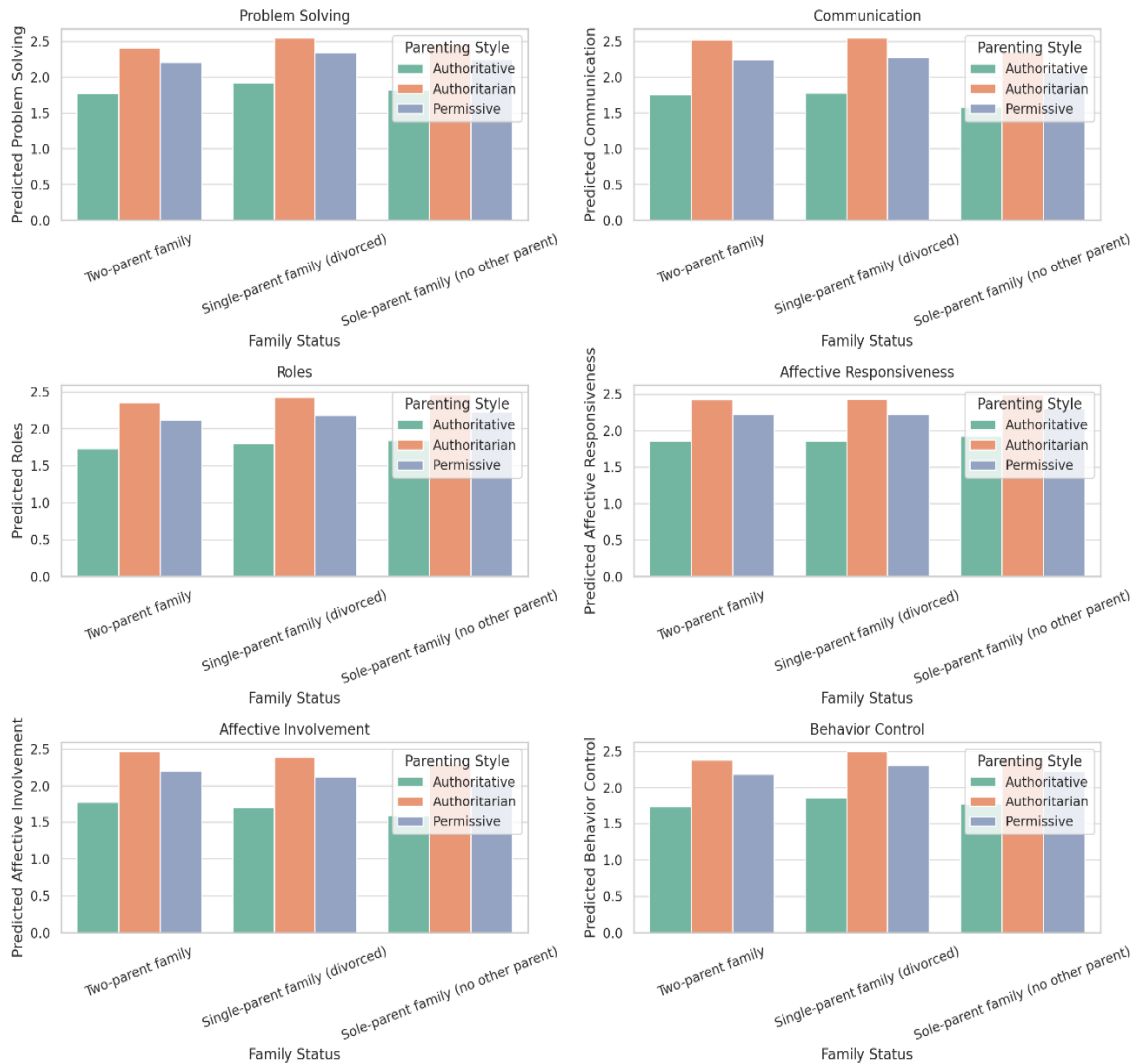
Regression analysis of FAD values for different combinations of family status and parenting style outlines a stable differentiation between the three models of parenting behavior. The results of the regression model show that the authoritative parenting style is associated with more favorable values on the FAD dimensions, while the authoritarian style is associated with a less favorable profile of family functioning. The permissive style occupies an intermediate position. This pattern is established for different categories of family status.

*Table №6. Family Assessment Device (FAD)
– Analysis of Predicted Scores*

FAD Scale	Family Status	Parenting Style	Predicted Score
Problem Solving	Two-parent family	Authoritative	1.78
Problem Solving	Two-parent family	Authoritarian	2.41
Problem Solving	Two-parent family	Permissive	2.21
Problem Solving	Single-parent family (divorced)	Authoritative	1.92
Problem Solving	Single-parent family (divorced)	Authoritarian	2.55
Problem Solving	Single-parent family (divorced)	Permissive	2.35
Problem Solving	Sole-parent family	Authoritative	1.82
Problem Solving	Sole-parent family	Authoritarian	2.45
Problem Solving	Sole-parent family	Permissive	2.25
Communication	Two-parent family	Authoritative	1.76
Communication	Two-parent family	Authoritarian	2.52
Communication	Two-parent family	Permissive	2.25
Communication	Single-parent family (divorced)	Authoritative	1.78
Communication	Single-parent family (divorced)	Authoritarian	2.55
Communication	Single-parent family (divorced)	Permissive	2.27
Communication	Sole-parent family	Authoritative	1.58
Communication	Sole-parent family	Authoritarian	2.35
Communication	Sole-parent family	Permissive	2.07

Roles	Two-parent family	Authoritative	1.73
Roles	Two-parent family	Authoritarian	2.36
Roles	Two-parent family	Permissive	2.12
Roles	Single-parent family (divorced)	Authoritative	1.80
Roles	Single-parent family (divorced)	Authoritarian	2.43
Roles	Single-parent family (divorced)	Permissive	2.19
Roles	Sole-parent family	Authoritative	1.84
Roles	Sole-parent family	Authoritarian	2.47
Roles	Sole-parent family	Permissive	2.23
Affective Responsiveness	Two-parent family	Authoritative	1.85
Affective Responsiveness	Two-parent family	Authoritarian	2.43
Affective Responsiveness	Two-parent family	Permissive	2.22
Affective Responsiveness	Single-parent family (divorced)	Authoritative	1.85
Affective Responsiveness	Single-parent family (divorced)	Authoritarian	2.43
Affective Responsiveness	Single-parent family (divorced)	Permissive	2.23
Affective Responsiveness	Sole-parent family	Authoritative	1.92
Affective Responsiveness	Sole-parent family	Authoritarian	2.50
Affective Responsiveness	Sole-parent family	Permissive	2.30
Affective Involvement	Two-parent family	Authoritative	1.77
Affective Involvement	Two-parent family	Authoritarian	2.47
Affective Involvement	Two-parent family	Permissive	2.20
Affective Involvement	Single-parent family (divorced)	Authoritative	1.69
Affective Involvement	Single-parent family (divorced)	Authoritarian	2.39
Affective Involvement	Single-parent family (divorced)	Permissive	2.13
Affective Involvement	Sole-parent family	Authoritative	1.59
Affective Involvement	Sole-parent family	Authoritarian	2.30
Affective Involvement	Sole-parent family	Permissive	2.03
Behavior Control	Two-parent family	Authoritative	1.73
Behavior Control	Two-parent family	Authoritarian	2.38
Behavior Control	Two-parent family	Permissive	2.19
Behavior Control	Single-parent family (divorced)	Authoritative	1.85
Behavior Control	Single-parent family (divorced)	Authoritarian	2.50
Behavior Control	Single-parent family (divorced)	Permissive	2.31
Behavior Control	Sole-parent family	Authoritative	1.76
Behavior Control	Sole-parent family	Authoritarian	2.41
Behavior Control	Sole-parent family	Permissive	2.22
General Functioning	Two-parent family	Authoritative	1.89
General Functioning	Two-parent family	Authoritarian	2.45
General Functioning	Two-parent family	Permissive	2.20
General Functioning	Single-parent family (divorced)	Authoritative	1.84
General Functioning	Single-parent family (divorced)	Authoritarian	2.40
General Functioning	Single-parent family (divorced)	Permissive	2.15
General Functioning	Sole-parent family	Authoritative	1.96
General Functioning	Sole-parent family	Authoritarian	2.52
General Functioning	Sole-parent family	Permissive	2.27

Graph №3. Summary combined graph of the influence model of parenting style and family status

The results obtained are particularly important when comparing them with academic performance. While some students with authoritarian parenting have high academic achievement, this style is not associated with optimal family functioning, that is, high academic performance and favorable functioning of the family system should not be considered interchangeable indicators.

In summary, the authoritative parenting style emerges as the model most consistently associated with favorable family functioning, while the authoritarian one is associated with a less favorable functional profile.

5. Interaction between family status and family functioning

To establish the relative contribution of family structure and parenting style, a regression analysis was applied with general family functioning as the dependent variable.

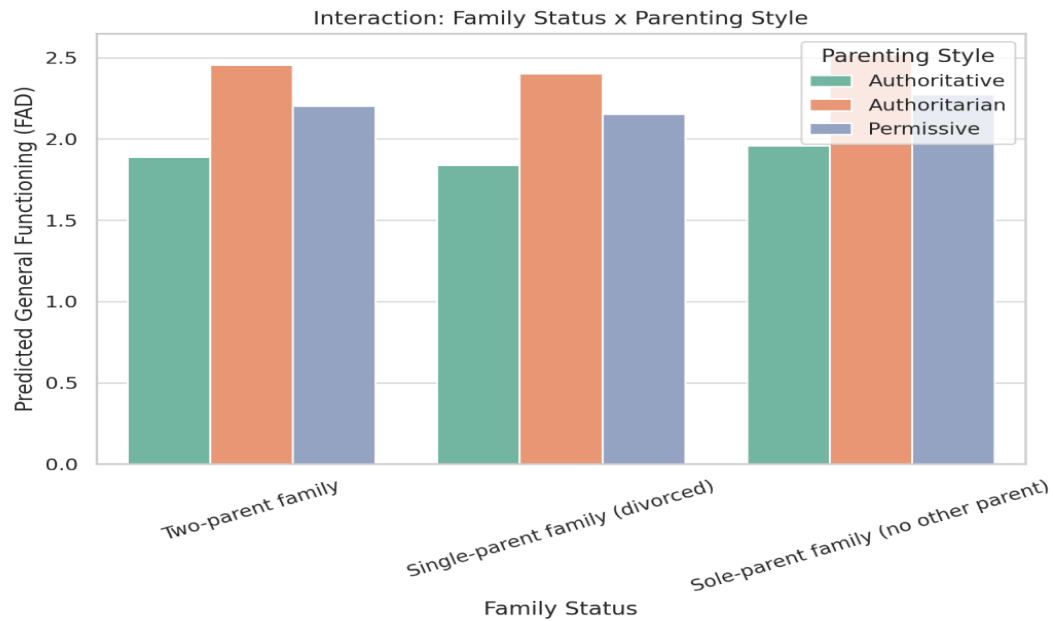
The results show that single-parent families following divorce, as well as families with a single parent, are characterized by statistically significantly less unfavorable indicators compared to two-parent families ($p < 0.05$) when controlling for other factors.

Along with family structure, parenting style also shows significant importance. Authoritarian style is statistically significantly associated with less unfavorable general family functioning compared to authoritative style ($p < 0.01$). A similar but less pronounced trend is observed with permissive style, which does not reach statistical significance in all analyses.

The comparison of the results shows that family status is important for the quality of family functioning, but the differences related to parenting style – especially between authoritative and authoritarian models – are more distinct than those resulting from family structure.

This confirms the need to consider the structural characteristics of the family in conjunction with the quality of intra-family interactions.

*Graph №4. Interaction: Family Status x Parenting Style
(General Functioning – FAD):*

* Note. Lower FAD scores indicate more favorable family functioning.

The result is particularly significant in single-parent families. In them, the authoritative style is associated with more favorable indicators of family functioning, which allows it to be interpreted as a potential compensatory resource.

This does not mean causal “neutralization” of the effects of the absence of a second parent, but shows that with a similar family structure, different models of parental behavior are associated with different quality of family functioning.

In summary, the results show that family structure has an independent relationship with general family functioning, but parental style emerges as a stronger differentiating factor.

Thus, the single-parent family should not be interpreted in itself as a dysfunctional environment; a joint analysis of family status and the quality of parental interaction is more informative.

6. Testing the research hypotheses

The empirical results obtained allow testing the main and additional hypotheses formulated in the study by comparing data on family status, parental style, family functioning and academic success.

The main hypothesis receives empirical support in terms of academic achievement. High academic results are found in students whose parents apply both authoritative and authoritarian styles. However, the analysis of family functioning significantly distinguishes the two models: the authoritative style is associated with more favorable values on the FAD dimensions, while the authoritarian one is associated with a less favorable profile of family functioning. Therefore, the similarity in terms of academic achievement does not mean functional equivalence of the two parenting styles.

Additional hypothesis 1 receives empirical support. The permissive parenting style is associated with lower academic achievement, and in the regression model it stands out as the only statistically significant negative predictor of academic achievement (coefficient = -0.90; $p < 0.05$). Thus, the trend established in the comparative analysis is preserved when the other characteristics included in the model are simultaneously taken into account.

Additional hypothesis 2 also receives support. The results show that high academic achievement is also possible for students from single-parent families when the family environment is characterized by an authoritative parenting style and more favorable functioning. This result indicates that structural incompleteness of the family should not in itself be interpreted as a sufficient condition for an unfavorable academic trajectory.

Additional hypothesis 3 is supported by the results for family functioning. More favorable FAD indicators are more consistently associated with the authoritative parenting model, and this pattern is observed across different categories of family status. The result supports the understanding that structural characteristics of the family should be analyzed together with the quality of parental behavior and intra-family interactions.

Summary of the empirical results

The overall analysis of the results shows that the interrelationships between family structure, parenting style, family functioning and academic achievement are complex and cannot be explained solely by the dichotomy “complete – incomplete family”. Marital status is associated with certain differences in family functioning, but in itself does not show an independent statistically significant predictive value for academic achievement in the applied regression model.

The results outline the parental style as an essential functional characteristic of the family environment. The authoritative style is most consistently associated with a more favorable profile on the dimensions of FAD and this trend is observed across different family structures. This shows that the quality of parental interaction cannot be directly inferred from the formal composition of the family – just as an incomplete family structure does not necessarily imply dysfunctionality, the presence of two parents does not guarantee optimal family functioning.

The distinction between authoritative and authoritarian parenting styles is particularly telling. High academic results are found in both models, but the FAD analysis reveals a different profile of family functioning. The authoritative style is associated with more favorable indicators, while the authoritarian one is associated with less favorable characteristics of family interactions. Therefore, academic achievement cannot be used as an independent indicator of the quality of family functioning.

The clearest negative relationship with academic achievement is found in the permissive parenting style, which in the regression model stands out as the only statistically significant negative predictor of success. At the same time, the lack of an independent statistically significant predictive value of family status

for academic results indicates that the structural characteristics of the family are not sufficient to explain individual differences in school achievement.

The results for students from single-parent families are of particular importance for the interpretation of the research problem. The presence of high academic achievement and more favorable family functioning under an authoritative parenting model gives reason to consider it as a potential compensatory resource in conditions of structural incompleteness of the family. This conclusion does not imply causal compensation for the absence of a second parent, but shows that in a similar family structure, the quality of parental interaction is associated with significant differences in the functioning of the family system.

In summary, the empirical results support the understanding that for the explanation of academic success, a joint consideration of the structural and functional characteristics of the family environment is more informative than an isolated assessment of family status. Family structure outlines the context, but parenting style and the quality of family functioning differentiate the way in which this context is related to students' academic achievements. Thus, the results point to an interpretation of the family not only as a formal structure, but above all as a system of relationships, interactions, and parenting practices.

V. CONCLUSION

The present dissertation research is aimed at one of the persistently significant problems in the psychology of family and education – the relationship between the characteristics of the family environment and the academic success of students. The research design is based on the understanding that the family influence on development and academic achievement cannot be reduced solely to the formal structure of the family. The distinction between a complete and incomplete family provides important information about the social context of development, but does not in itself reveal the quality of

relationships, the way in which parental functions are exercised and the general functioning of the family system. Therefore, in the study, family status is examined in relation to parenting style, family functioning and the actual academic achievements of students.

The empirical study carried out in a Greek school environment allows us to draw a more differentiated picture of these relationships. The results obtained show that family structure matters, but its influence cannot be interpreted in isolation from the functional characteristics of the family. Different parenting styles are established in both two-parent and single-parent families, which does not allow a certain family status to be automatically identified with a specific model of parental behavior. The established statistically significant association between family status and parenting style indicates a relationship between the two characteristics, but at the same time, the diversity of parenting models in each of the studied family categories confirms the need to consider them as related but independent analytical dimensions.

The results regarding academic success further problematize the unambiguous opposition between complete and single-parent families. High academic achievements are established in both students living with two parents and students from single-parent families. In addition, cases of lower academic success are also observed in two-parent families. Therefore, the formal presence or absence of a second parent cannot be considered a sufficient indicator of the expected level of school achievements. This result is significant, as it points to the need to assess the family environment not only through its structure, but also through the quality of the processes that occur within it.

Of particular importance in this regard are the results for the parenting style. The authoritative model is associated with high academic achievement and, at the same time, with the most favorable profile of family functioning. This trend is observed across different categories of family status and shows the stable relationship between authoritative parenting and more favorable

characteristics of the family system. The combination of demands and control with emotional engagement, communication and support outlines the authoritative style as a model that is associated not only with the student's educational results, but also with the quality of family functioning.

A different and particularly interesting picture is established with the authoritarian parenting style. For some students, it is also combined with high academic success, but the FAD results show a more unfavorable profile of family functioning compared to the authoritative model. This distinction has significant psychological significance. High school results in themselves cannot be accepted as sufficient evidence for optimal functioning of the family system. Academic success can be achieved with different models of parental influence, which, however, are not equivalent in terms of communication, emotional relationships, roles, behavioral control and general family functioning. In this way, the study distinguishes the educational outcome from the quality of the psychological context in which this outcome is achieved. The permissive parenting style outlines another significant trend. It is this that is established as the only statistically significant negative predictor of academic success among the characteristics included in the regression model. Its negative predictive relationship is maintained when the marital status, age and education of the parent and other parenting styles are simultaneously taken into account. This result lends additional weight to the conclusion that specific characteristics of parental behavior may be more informative for understanding differences in academic achievement than the formal family structure per se.

Family functioning occupies a significant place in the interpretation of the results. The FAD data show different functional profiles depending on the combination of marital status and parental style. The authoritative model is consistently associated with more favorable values in the studied dimensions of family functioning, the authoritarian one with less favorable ones, and the permissive one occupies a rather intermediate position. This pattern shows that

understanding the family as a developmental environment requires attention to its internal organization, and not only to its formal composition.

The results for single-parent families are particularly important. The establishment of high academic achievements and favorable indicators of family functioning in some students from these families, when an authoritative parenting model is present, does not support their unambiguous consideration as a deficient or necessarily risky environment. Within the framework of the obtained data, authoritative parenting can be cautiously interpreted as a potential compensatory resource associated with more favorable functioning in the case of structural incompleteness of the family. Such an interpretation does not mean that the parenting style causally neutralizes the possible difficulties arising from the absence of a second parent. It shows that the same structural characteristic can be combined with a different quality of family interactions and, accordingly, with different educational outcomes.

In this sense, the results point to a rethinking of the traditional understanding of family status as an independent indicator of educational or psychological risk. The category “incomplete family” describes a structure, but does not automatically describe the quality of relationships within this structure. Similarly, the category “complete family” does not in itself contain information about the manner of communication, emotional involvement, the distribution of roles, or the nature of parental behavior. It follows that the assessment of the family environment would be more precise when structural characteristics are combined with information about its actual functioning.

This conclusion has immediate practical significance for school and counseling practice. When identifying students at risk of lower academic success, family status should not be used as an independent criterion. A more informative comprehensive assessment would be one that includes the characteristics of parental behavior, the quality of communication, emotional involvement, the organization of family roles, and the general functioning of the

family system. Such an approach would limit the risk of stigmatizing students from single-parent families and would direct psychological and pedagogical support to the actually established risk and protective characteristics of the family environment.

The joint use of PSDQ-Short and FAD in the studied Greek school environment is also of practical value. The two instruments allow the family environment to be viewed from complementary perspectives – through the characteristics of the parenting style and through the functioning of the family system. Comparing the results obtained through them with real school achievements expands the possibilities for a comprehensive identification of family characteristics related to the academic adaptation of students.

The obtained results should also be interpreted in view of the limitations of the study. The empirical data were obtained in a specific Greek school environment and therefore their generalization to wider populations requires caution. The non-experimental nature of the research design allows the establishment of statistical associations and predictive dependencies, but not the derivation of unambiguous cause-and-effect relationships. Some of the information on the family environment is based on standardized self-assessment instruments, which should also be taken into account when interpreting it. Future studies with larger and more diverse samples, the inclusion of additional sources of information, and longitudinal follow-up would allow for a more precise examination of the dynamics between family functioning, parental behavior, and academic development.

Despite these limitations, the study conducted allows for an important general conclusion to be drawn: family structure matters, but it is not sufficient to explain either the quality of family functioning or the academic achievement of students. A more complete understanding of these processes requires a joint consideration of the structural and functional characteristics of the family environment. Parenting style, the quality of family interactions, and the overall

functioning of the family give psychological content to the structural context in which the student develops.

In this sense, the main conclusion of the dissertation research goes beyond the opposition between “complete” and “incomplete” families. The family should be understood not only by who is present in its structure, but by the way in which the relationships within it function. It is the joint consideration of family status, parenting style and the quality of family functioning that provides a more nuanced basis for understanding academic success and for planning adequate psychological, pedagogical and family-counseling support.

CONTRIBUTIONS OF THE RESEARCH IN THE DISSERTATION

Scientific Contributions

1. Through comparative, correlational and regression analysis, it has been established that parenting style has greater explanatory significance for family functioning and academic success than family structure itself. The authoritative parenting style was associated with more favorable family functioning and higher academic achievement.

2. An integrated analysis of family status, PSDQ-Short and FAD scores, and academic achievement provided empirical evidence that the quality of family interactions may play a compensatory role among students from single-parent families. This finding supports an understanding of academic achievement as an outcome of the interplay between structural and functional characteristics of the family environment.

Applied Contributions

3. The application and statistical examination of the PSDQ-Short and FAD confirmed their applicability for the comprehensive assessment of parenting styles and family functioning in the Greek school context examined in

the study. Their combined use enables the identification and differentiation of family-related factors associated with students' academic achievement.

4. Based on the relationships established through multivariate analyses, risk and protective configurations of the family environment were identified that can be applied to the identification of students at risk of lower academic achievement and to the planning of educational and family counselling support.

SCIENTIFIC PUBLICATIONS ON THE DISSERTATION RESEARCH

1. PARENTING STYLES AND ACADEMIC ACHIEVEMENT: DYNAMICS OF INFLUENCE IN THE CONTEXT OF PSYCHOSOCIAL DEVELOPMENT

2. FAMILY DYNAMICS FOR THE PSYCHOSOCIAL AND ACADEMIC ADAPTATION OF ADOLESCENTS

3. SYMPTOMATOLOGY AND TREATMENT OF CHILDREN WITH BIPOLAR DISORDER

4. ACADEMIC ACHIEVEMENT AS A PSYCHOLOGICAL AND SOCIAL CATEGORY: TOWARDS A SYNTHETIC DEFINITION